

тема:

Роль правничої спільноти важлива для розвитку українсько-британських економічних відносин

с. 3

За ініціативою НААУ в НЮУ імені Ярослава Мудрого створено факультет адвокатури

с. 4

Аналітичний огляд окремих рішень, ухвалених ЄСПЛ протягом січня 2017 року

с. 31

Огляд рішень Верховного Суду України

с. 45

ВШАНУВАННЯ ПАМ'ЯТІ АДВОКАТА БОРИСА КОЗУБЬСЬКОГО: ПРИСВОЄННЯ ІМЕНІ ШКОЛІ ТА ВІДКРИТТЯ ІМЕННОЇ АУДИТОРІЇ

До 130-річчя від дня народження провідного адвоката, судді, громадського та політичного діяча, члена Української Центральної Ради Бориса Козубського (1886 — 1953) за ініціативи Центру досліджень адвокатури і права при НААУ було відкрито іменну аудиторію та присвоєно його ім'я школі. Так, 27 грудня 2016 року у Кременецькій гуманітарній академії ім. Тараса Шевченка, що на Тернопільщині, відкрито навчальну аудиторію імені Бориса Козубського, а 28 грудня 2016 року за ініціативи Центру загальноосвітній школі I — II ступенів села Раковець Збаразького району Тернопільської області офіційно присвоєно ім'я адвоката Бориса Козубського, який жив і працював на цій території. Відтепер уперше в Україні у назві школи фігурує назва професії — адвокат.

27 грудня 2016 року у м. Кременці на базі гуманітарної академії ім. Тараса Шевченка було відкрито навчальну аудиторію імені адвоката Бориса Козубського, який був мером цього міста у міжвоєнний період.

Захід пройшов за участю голови Тернопільської обласної державної адміністрації Степана Барни, керівника Центру досліджень історії адвокатури і права при НААУ Ірини Василик, представника адвокатури Тернопільщини, народного депутата V скликання, адвоката Василя Богачука, професорсько-викладацького складу академії, представників органів місцевого самоврядування та інтелігенції Кременеччини.

Центр для аудиторії розробив навчальні інформаційні стенди про життя і діяльність адвоката Бориса Козубського. Їхнє виготовлення було профінансовано НААУ, одним з напрямків діяльності якої є дослідження історії адвокатури.

Більшість присутніх відкрили для себе ім'я Бориса Козубського. Ця постать відома свого часу за межами Волині, але незаслужено забута.

Крім того, історію адвокатури регіону було обговорено на круглому столі **«Адвокатура Кременеччини: забуте і невідоме»**. Його учасники вирішили заснувати іменну стипендію Бориса Козубського для юних науковців академії, зробити публікації у збірнику з історії адвокатури України та видати монографію про адвокату та громадсько-політичну діяльність Бориса Козубського у серії «Адвокатська біографістика», яку започаткувала НААУ.

Необхідно відзначити, що увагу присутніх привернув альбом життєпису Бориса Козубського, який зібрала та підготувала голова Кременецької «Просвіти» Лілія Следзінська. Цікаві факти про родину Козубських повідомив дослідник Василь Олійник.

Наступного дня, 28 грудня 2016 року, відбувся ще один дуже важливий захід — офіційна презентація таблички перейменованої школи імені адвоката Бориса Козубського.

Ініціатором присвоєння школі імені адвоката Б. Козубського, який проживав на цій території, став Центр досліджень адвокатури і права при НААУ. Зазначимо, що це вперше в Україні у назві школи вказана назва професії — адвокат.

До цієї події ми йшли близько року, шукали матеріали про адвоката, вели роз'яснювальну і організаційну роботу із органами місцевого самоврядування,

отримали схвальне рішення педагогічного колективу школи про її перейменування, успішно пройшли громадські слухання, і, врешті, рішенням сесії Раковецької сільської ради Збаразького району Тернопільської області № 75 від 28.11.16 р. Раковецькій загальноосвітній школі I — II ступенів присвоєно ім'я адвоката Бориса Козубського. Відтепер у атестаті кожного учня буде вказано, що він випускник школи імені адвоката Бориса Козубського, у вересні першачки вперше увійдуть у школу імені адвоката.

Отже, від 28.11.16 р. офіційна назва школи — **Раковецька загальноосвітня школа I — II ступенів імені адвоката Бориса Козубського**.

Центр досліджень адвокатури і права при НААУ висловлює подяку Голові Збаразької районної ради Світлані Боднар, депутатам та голові Раковецької сільської ради Тетяні Ясінській, педагогічному колективу та директору школи Василеві Дутковському, керівнику та колективу управління освіти, молоді та спорту РДА за підтримку, супровід та організаційні заходи щодо присвоєння Раковецькій школі імені адвоката Бориса Козубського, голові ради адвокатів Тернопільської області Валерію Міщенку за виготовлення печатки і штампу для школи, а також НААУ за виготовлення для школи розробленого Центром наочного стенду про адвоката Бориса Козубського.

БІОГРАФІЧНА ДОВІДКА

КОЗУБСЬКИЙ БОРИС МИКОЛАЙОВИЧ

Борис Козубський (04.03.1886, Житомир — 17.02.1953, Мордовія) — український державний, громадський та політичний діяч, адвокат, журналіст. Адвокат контори Миколи Міхновського, член УСДРП з 1905 р., співпрацівник тижневика «Слово» (редактор — Симон Петлюра), член Центральної Ради (1917), голова міста Кременець. Депутат сейму в 1922 р. Перебував в ув'язненні в польських таборах Домб'є (1919 — 1920), Береза Картузька (1939). Член УНР (1941). 1948-го засуджений до 25 років мордовських таборів, де й помер.

Довідково: На території Західної Волині, що входила до складу Другої Речі Посполитої, у міжвоєнний період ХХ ст. була сконцентрована національна еліта. У самому м. Кременці проживала і родина Козубських.

Звідки походить рід Козубських? Так, у Державному архіві Житомирської області зберігаються документальні згадки про них. Зокрема, про Йосипа Козубського, який навчався в Любарській василіанській школі, відтак — у Вінницькій духовній академії. Онук Йосипа Козубського Микола був, як і його дід, священиком. Найстарший його син Микола після закінчення медичного факультету Київського університету ім. Св. Володимира в 1892 р. отримав призначення на посаду сільського лікаря в містечко Вишнівець Кременецького повіту, куди він і подався.

У 1894 р. лікар М. М. Козубський купив маєток у Великому Раківці, недалеко від Вишнівця. До речі, його син Борис народився 1886 р. в Житомирі ще до переїзду на Волинь. Дитинство Бориса пройшло в Кременецькому повіті. І в школі, й в Острозькій гімназії Борис Козубський вирізнявся серед ровесницького загалу гостротою розуму. Закінчивши 1906 р. гімназію, вступив на правничий факультет Київського університету імені Св. Володимира. Невдовзі за участь у студентських заворушеннях потрапив у поле зору царської охранки. Від переслідувань змушений був рятуватися переїздом до Харкова, щоб продовжити там не тільки навчання в університеті, але й боротьбу проти російського царизму. У 1913 р. випускник Харківського університету розпочав юридичну кар'єру в адвокатській конторі Миколи Міхновського.

Під впливом М. Міхновського молодий адвокат Б. Козубський вступив до РУП й остаточно сформувався як політик. Боротьба за Українську самостійну державу стала його незмінним життєвим кредо. Його громадсько-політична діяльність припала на час піднесення національного руху початку ХХ століття, Першої світової війни й української революції 1917 — 1921 рр., міжвоєнний період, коли Західна Волинь перебувала у складі Другої Речі Посполитої, Другої світової війни та радянської влади.

Згодом подружжя Козубських (Борис одружився ще студентом з дівчиною з давнього козацького роду Оленою Парфенівною Дікаревою, вихованкою Єлизаветинського інституту шляхетних дівчат у Москві) пе-

реїхало до Києва. Борис став учасником революційних подій. Праці адвоката-політика друкував тижневик «Слово», редакторами якого був С. Петлюра.

У 1915 р. Борис Козубський переїхав з дружиною на Волинь у м. Кременець та одразу ж включився у суспільне життя краю. Його обрали головою міської думи, а згодом — головою Кременецької повітової земської управи в часи УНР. У квітні 1917 р. в Києві відбувся Український національний конгрес, на якому Бориса Козубського обрали, як представника Волині, до Центральної Ради від Української революційної партії. Роки 1917 — 1920 для Бориса Козубського та його однодумців пролетіли в самовідданій праці в ім'я розбудови та зміцнення молодій Українській держави. Одним із свідчень становлення української державності на Кременеччині був випуск паперових грошей номіналом 1, 3, 5 і 10 гривент у 1918 р., зокрема, на купюрах стояв підпис голови повітової управи Б. Козубського. Ці гроші друкували в Кременецькій друкарні, і вони були в обігу протягом року.

У 1919 р. поляки запроторили Бориса Козубського з багатьма друзями по боротьбі за національну ідею до концтабору в містечку Домб'є неподалік від Кракова. Правдами й неправдами дружина Олена Козубська вирвала ледь живого чоловіка з неволі. Це був перший досвід поневірян, які випали на долю Б. Козубського та його родини.

У 1920 — 30-х рр. Козубський працював адвокатом у м. Кременці. Просвітяни обрали Б. Козубського головою товариства. Це свідчить про велику пошану до нього від громади. Він брав участь у створенні читальень «Просвіти», українських кооперативів, банків. Його соратниками стали В. Дорошенко, В. Гнажевський, С. Жук. Родина Козубських віддала кілька приміщень власного новозбудованого помешкання під осідки «Просвіти» й «Союзу українок». Бачимо, на яку самопожертву задля громади були здатні представники тогочасної еліти.

Будучи головою «Просвіти», Б. Козубський часто влаштовував урочисті академії, присвячені відомим діячам української історії та культури. Водночас він виступав на них із доповідями про видатних людей. З нагоди проведення таких культурно-масових заходів по місту заздалегідь розклеювали кольорові афіші, а внизу зазначалося: «Відповідальний — Борис Козубський».

З ініціативи Бориса Козубського у Кременці було засновано книгарню, для неї, знову ж таки, родина Козубських виділила кімнати у власному будинку, а згодом «Просвіта» орендувала для книгозбірні приміщення на центральній вулиці міста — Широкій.

Задля активізації боротьби за власні права, особливо на час виборів до польського парламенту, українці заснували Блок національних меншин, що виставив свій список під № 16. Він вийшов переможцем на територіях, де проживали українці. У Західній Волині Блок зібрав 16 депутатських мандатів, серед них і Б. Козубського було обрано депутатом сейму. Наведемо й такий факт, що під час передвиборчої агітації у м. Почаєві була спроба вчинити замах на його життя.

Обраний 1922 р. послом до польського сейму, Б. Козубський став одним з організаторів Українського парламентського клубу. Декілька депутатів польського сейму і сенату, в тому числі і Борис Козубський, почали співпрацю з Українською народно-трудовою партією. Він разом з іншими депутатами Української парламентарної репрезентації з північно-західних українських земель був обраний до Тіснішого Народного комітету партії. Таким чином Трудова партія однією з перших спробувала проламати «сокальський кордон» (між Галичиною та Волиню) і охопити своїм впливом цілу Західну Україну. Крім того, це також були кроки для об'єднання українських демократичних сил.

Борис Козубський був учасником створення у 1925 р. Українського національно-демократичного об'єднання, він увійшов до складу першого ЦК партії. Б. Козубський виступав за нормалізацію польсько-українських відносин на засадах національно-територіальної автономії українських земель у складі Польщі. Він солідаризувався з УНДО щодо необхідності участі у виборах до сейму і сенату 1935 р., вважаючи, що ігнорування виборів нічого доброго не дасть. Участь у виборах з українських партій взяли лише УНДО і УНО. З 1925 р. Б. Козубський очолив УНДО у Кременецькому повіті Волинського воєводства. Ця партія користувалася популярністю серед населення у повіті.

Не минула родини Козубських й хвиля антиукраїнських політичних репресій, що прокотилася Західною Україною перед вибухом Другої світової війни. До Берези Картузької (концентраційного табору для полі-

тичних в'язнів, нині Білорусь) потрапили Борис і Юрій Козубські, батько та син. У вересні 1939 р. охоронці табору порозбігалися, рятуючись від наступу німецьких завоювників. Ледей живі в'язні розбрелися хто куди. Покаліченого й виснаженого Б. Козубського помістили до Кременецької лікарні. Згодом дружина перевезла хворого чоловіка до Львова. До червня 1940 р. його лікували друзі в клініці медичного інституту. Потім він працював коректором в одній з газет.

У Львові, під час німецької окупації, 30 червня 1941 р. було проголошено в будинку товариства «Прогресу» «Акт відновлення Української держави». Тоді ж сформовано український уряд на чолі з Я. Стецьком. Згодом створено «Раду Сеньйорів» (старійшин) – Вищу палату українського парламенту, до якої ввійшов і Б. Козубський. Це теж маловідомий факт з життя адвоката.

Українські патріоти під керівництвом колишнього українського посла в польському сеймі С. Скрипника 31 серпня 1941 р. вирішили створити в м. Рівному з видатних українських політичних діячів «Українську раду довір'я». До її складу увійшов також Борис Козубський. Улас Самчук написав про це так: «Засадничо тут зібралися чільні представники культурного, політичного і громадського життя, які пережили різні народовбивчі акції минулих окупантських режимів. Багато з них, як Борис Козубський, – належали до дуже активних та видатних діячів».

У 1941 р. Борис Козубський повернувся до Кременця. Він рік працював у місті адвокатом та нотаріусом й ще один рік – суддею. У 1944 р. Б. Козубський переїхав у Львів і працював у міській управі. Згодом Б. Козубський якимось прилаштувався коректором в обласній газеті «Вільна Україна» та одночасно юрисконсультантом Львівського обласного аптечного управління.

У серпні 1948 р. його арештували, звинувативши в антирадянській пропаганді. У жовтні цього ж року військовий трибунал військ МВС Тернопільської області засудив 62-річного Б. Козубського до 25 років мордовських таборів. У тих таборах він помер 17 лютого 1953 р. Місце поховання невідоме. Реабілітований посмертно в 1991 р.

У сім'ї Козубських росло четверо дітей: Юрій, Галина, Ірина та Олег. Його діти, особливо Юрій і Галина, теж не стояли осторонь національно-визвольної боротьби, яка точилася в ті роки на теренах Західної України. На початку 1930 р. в Кременці створилася підпільна молодіжна організація «Юнак», до якої входили учні української гімназії, духовної семінарії. Заступником голови організації був І. Шубський (згодом чоловік Г. Козубської). В 1932 р. «Юнак» (молодіжне крило ОУН), що вів антипольську діяльність, було розгромлено, її членів арештовано. У тому числі Юрія та Галину Козубських. Відбувся суд, на якому І. Шубський отримав 5 років ув'язнення, Ю. Козубський – 2,5 роки.

Покарання Ю. Козубський відбував у Кременецькій в'язниці. Звільнившись, він вступив до Львівської греко-католицької семінарії. Здобув середню освіту й у 1936 році став студентом політехнічного інституту в Данцизі (нині м. Гданськ). Ю. Козубського енкаведисти арештували 12 жовтня 1939 р. В грудні 1941 р. Юрія розстріляли в Магадані.

Неповнолітню Галину після розгрому юнацької організації польський суд засудив умовно, тому що їй на той час виповнилось лише 15 років. Перебувала вона у католицькому монастирі в місті Ченстохові. Коли минув установлений судом термін, повернулася до Кременця. В 1939 р. вона закінчила польську гімназію. Здобувши середню освіту, вступила до Варшавського університету на факультет соціології, але Друга світова війна перешкодила навчанню. Г. Козубській разом з подругою О. Шубською вдалося перебратися на територію Польщі, окуповану німцями. В Кракові Галина зустрілася з Ігорем Шубським. Там вони одружилися, в них народилася донечка Оксана. Після Другої світової війни радянська влада засудила Галину на 25 років. Місцем її каторги став табір в Іркутській області.

У жовтні 1949 р. енкаведисти арештували й інших членів родини: Олену, дружину Бориса Миколайовича Козубського, їхню доньку Ірину, сина Олега й маленьку Оксану – дочку Галини й Ігоря Шубських. Вивезли їх на спецпоселення в Хабаровський край, на станцію В'яземська. Олегу Козубському довелося тяжко працювати на лісоповалі, щоб прогодувати хвору маму й племінницю. У 1957 р. сім'я після довгих поневірянь повернулася в Україну. Але КДБ не дозволив їм проживати в західних областях України. Вони перебралися в Снятин Івано-Франківської області. Лише на початку 1990-х рр. родина Козубських була реабілітована.

Довідка надана Центром досліджень адвокатури і права при НААУ